

18. YÜZYILDA DERLENMİŞ BİR GÜFTE MECMUASI VE İTRÎ'NİN BİLİNMEYEN ESERLERİ

A Song-text Collection Which Was Compiled In 18th Century And The Unknown Works Of Itrî

Melis SUSEM¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi, meliskaya.tde@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7695-7421

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:04.03.2022
Kabul/Accepted:28.04.2022

DOI:10.20322/littera.1082618

Anahtar Kelimeler

Geleneksel Türk Müsikişi,
Güfte Mecmuası, Beste, 18.
yüzyıl, İtrî.

ÖZ

Güfte mecmuaları, sözlü müsikinin kaynakları arasında ilk sırada yer almaktadır. Eski güftelerin zamanımıza ulaşmasında önemli bir yere sahip olan güfte mecmuaları, bestelerde en fazla kullanılan makam ve usûl bilgisi ile güftekar ve bestekârlara ait biyografik bilgi ve tarih kayıtlarını da vererek sadece müsikî tarihi değil, aynı zamanda edebiyat ve kültür tarihi bakımından da önemli birer kaynak vazifesi görmektedir. Araştırmacıların aktardığı bilgilere göre gerek ülkemizde gerekse dünyada Osmanlı sahası nadir eser kütüphanelerinde, çeşitli hacimlerde yüzlerce güfte mecmuası bulunmaktadır. Mecmualar üzerinde titizlikle yapılacak bilimsel çalışmalar, Türk müziği repertuarının tespiti ve eserlerin ne tür değişimlere uğradığının açığa çıkarılması noktasında büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma da ilim alemine kazandırılmayı bekleyen ve mecmua literatürü açısından önem arz eden güfte mecmualarından birini konu edinmektedir*. Anılan güfte mecmuası, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 1057 numarada kayıtlıdır. Eserde 1238 adet bestelenmiş şiir bulunmaktadır. Pek çok güfteyi ihtiva eden mecmuada, 184 adet bestesi ile Buhûrîzâde Mustafa İtrî en fazla eser kaydı yapılan bestekârimızdır. Makalenin hacmini büyütmemesi sebebiyle çalışmada yalnızca İtrî adına kayıtlı eserler incelenmiş, çeşitli kaynaklardan yapılan taramalar neticesinde de mecmuada İtrî'ye ait henüz hiçbir yayına konu olmayan 10 adet beste ile 1 adet şiiri ortaya konulmuştur. Eserin bu yönüyle sahanın araştırmacıları için önemli bir kaynak vazifesi göreceği düşünülmektedir.

ABSTRACT

Keywords

Traditional Turkish Music,
Song-text Collection,
Composition, 18th Century,
Itrî.

Song-text collections take the first place among the sources of oral music. Song-texts collections which have an important place in the survival of old lyrics serve as an important source not only in terms of musical history, but also in terms of literature and cultural history by providing the most frequently used modes and rhythms information, as well as biographical information and historical records of lyricists and composers. According to the information conveyed by the researchers, there are hundreds of song-text collections in various volumes in the rare book libraries of the Ottoman field both in our country and in the world. Scientific studies to be carried out meticulously on song-text collections are of great importance in terms of determining the Turkish music repertoire and revealing what kind of changes the works have undergone. This study also deals with one of the song-text collections waiting to be brought to the world of science and important in terms of collection literature. The song-text collection which is mentioned is registered at Yapı Kredi Sermet Çifter Research Library at 1057. There are 1238 composed poems in the work. With 184 compositions, Buhûrîzâde Mustafa İtrî is our composer with the most recorded works in the song-text collection containing many lyrics. In order not to enlarge the volume of the article, only the works registered in the name of İtrî were examined in the study, and as a result of the scannings made from various sources, 10 compositions

* Bu makale Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı doktora programında hazırlanmakta olan "Güfte Mecmuası (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu No.: 1057)" adlı tezden üretilmiştir.

and 1 poem of İtrî, which have not been published yet, were revealed in the collection. With this aspect of the work, it is thought that it will serve as an important resource for the researchers of the field.

Atıf/Citation: Susem, M. (2022), "18. Yüzyılda Derlenmiş Bir Güfte Mecmuası ve İtrî'nin Bilinmeyen Eserleri", *Littera Turca, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 8/2, 1713-1737.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Melis SUSEM, nazmiozerol@hotmail.com

GİRİŞ

Güfte, Farsça "goften (güften)" masterından "söylenmiş" manasında bir kelime olup Türk mûsikisinde sözlü bir eserin bestelenmiş manzum sözleri yahut bestelenmiş şiirin aldığı ad, şeklinde tanımlanmaktadır (Öztuna 2000: 137). Mecmua ise Arapça cem' masterından türetilerek "toplanmış, bir araya getirilmiş" anlamında mef'ûl bâbında müennes (dişil) bir kelimedir (Köksal 2012: 411). Âyet, hadis, fetvâ, şiir, lugaz ve mu'amma, mektup, birtakım yararlı bilgi, not ve tarihî kayıtları içeren mecmûalar, tüm bunların yanı sıra ilâhîlerin, şarkı ve türkülerin de seçip toplandığı bir çeşit not defteri halinde ortaya çıkmış eserlerdir.

Güfte mecmuası oluşturma geleneğinin tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmese de yapılmış araştırma ve incelemeler doğrultusunda, Osmanlılar zamanından başlayıp gittikçe geliştiğini söylemek mümkün görünmektedir. Notanın kullanılmadığı zamanlarda meşk yöntemiyle gerçekleştirilen mûsikî öğretiminde, mûsikîşinâslar hafızaya aldıkları eserleri daha sonra hatırlamak maksadıyla kayıt altına almışlardır. Dolayısıyla güfte mecmuaları tamamen dinlemeye ve ezberlemeye dayalı olarak geliştirilen bu usûl ile öğretimin benimsendiği yılların ürünü olarak mûsikîşinâslar tarafından yapılan çeşitli kayıt ve derleme ürünü şeklinde ortaya çıkmışlardır.

Güfte mecmuaları, yazma ve matbû olmak sûretiyle iki kısma ayrılmaktadır. Henüz matbaanın kültür hayatına girmediği dönemlerde güfte mecmuaları yazma eser formundadır ve kütüphane kataloglarında "Güfte Mecmû'ası, Şarkı Mecmû'ası, Şarkı ve Gazel Mecmû'ası, Şarkı Güfteleri, Beste ve Güfte Mecmû'ası, Şarkı ve Türkü Mecmû'ası, İlahî Mecmû'ası, Usûl ve Şarkı Mecmû'ası (Çıpan 2012: 206), Kaside Mecmû'ası, Mecmû'a-i Eş'âr, Cönk (Uslu 2006: 89)" gibi adlarla kaydedilmişlerdir. Münşeât mecmualarında da kısmen de olsa güftelere tesadüf edilebilmektedir.

Esasen güfteleri kaydedilmiş bir mûsikî külliyyâtı niteliği taşıyan eski güfte mecmualarındaki bilhassa tam ve seçme şarkılardan oluşan mecmualardaki güfteler, baştaki makamlar fihristinin ardından, makamlara ait müstakil bölümler içerisinde büyük formdan küçük forma doğru giden bir düzenle sıralanmaktadır. Her türlü hatırlatıcı bilgi ve açıklamalarla bir bütün olarak planlanan güfte mecmualarında, güftesi ve terennümleriyle beraber kaydedilen bestelerin makamı, usûlü, beste formu ile beste ve güfte sahibinin belirtilmesinin yanında, umumiyetle usûllere ve daha az olarak da makamlara dair bazı ek bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Böylelikle güfte mecmuaları, hangi dönemde hangi şarkıların rağbet gördüğü, hangi makamların daha fazla kullanıldığı ve dönem bestekârları ile şairlerinin kimler olduğu konusunda bilgi edinmemize imkân sağlamaktadır.

Recep Uslu, "Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İncelenme Esasları Üzerine Tespitler" adlı çalışmasında güfte mecmualarını, düzenleri itibariyle "tam mecmualar, seçme şarkıların bulunduğu mecmualar ve çeşitli şiir ve notlar arasında yazılmış bestelerin bulunduğu mecmualar" şeklinde üç kategoride; konularına göre ise "dinî ve din dışı" olmak üzere iki farklı şekilde incelemek gerektiğini belirtir. Tam mecmualar ile seçme şarkılardan oluşan mecmuaların başında çoğunlukla makamlar fihristi bulunurken; şiir mecmualarında makamlar fihristine rastlanılmamaktadır. Aynı şekilde tam güfte mecmualarında, umumiyetle makam sırası belirli bir düzen dahilinde bulunup önce *kârlar*, sonra *nakışlar*, *semâîler* ve daha sonra da *şarkılar* sırası gözetilmekte, Rast'tan başlayan bir makam sıralamasının yanında her güftenin başında bestekâr ve usûl adı verilmektedir. Şiir mecmuası ve not defterleri halinde tertip edilmiş eserlerde ise herhangi bir makam sıralaması gözetilmeyip bestelerin makam, usûl ve bestekâr bilgilerine de aynı tertiple yer verilmemektedir (Uslu 2001: 161-164). Güfte mecmualarının düzen ve tertip kaidelerinin esas itibariyle mecmuanın sunulduğu şahsın önem ve değerine göre değişiklik arz ettiği görülmektedir. Zira önemli bir kimseye sunulan mecmuanın, usta bir hattatın elinden çıkmış cilt ve tezhibe sahip olması gerekmektedir.

Güfte mecmuaları çoğunlukla nesih, talik veya rika hatla tertip edilmiştir ve yazıları okunaklıdır. Bazı mecmualar, derleyicinin bizzat kendisi tarafından bitirilememiş olup daha sonrasında intikal ettikleri kimseler tarafından da tamamlanmıştır. Bu özelliği haiz mecmualardaki yazı karakterindeki farklılık ve mürekkep değişikliğinden bahsi geçen durum rahatlıkla tespit edilebilmektedir.

Mecmuaların birçoğunda olduğu gibi özelde güfte mecmualarında da rastlanan bir özellik, derleyicisinin kim olduğunu bulmada yaşanan güçlüktür. Kim tarafından yazıldığına dair bir bilginin çoğunlukla kayıtlı bulunmadığı mecmualarda, bazen bestekâr bir mecmua sahibinin eserin içerisindeki bir veya birkaç bestesini "fakir" mahlasıyla kaydettiği görülebilmektedir (Uslu 2001: 160, 164).

Bibliyografya ve katalog çalışmalarında görüldüğü üzere, ülkemizde ve dünyada Osmanlı sahası nadir eser kütüphanelerinde henüz yayımlanmamış yüzlerce el yazması güfte ve ilahî mecmuası bulunmaktadır. Güfte mecmualarının adedine dair dikkati çeken bu sayısal çoğunluk, sahada çalışan araştırmacılara Osmanlı devrinde toplumun mûsikîye bir meşgale alanı olarak sosyal hayatta hangi nicelikte yer verdiğinin tespiti noktasında önemli ipuçları sağlamaktadır. Yani denilebilir ki gerek işlevleri gerekse nitelikleri bakımından ait oldukları dönemlerin yaşayan mûsikî kültürünü yansıtan güfte mecmuaları, Osmanlı devrinde mûsikîye gösterilen büyük ilginin açık bir delili olarak değerlendirilmelidir.

Mecmuanın Tanıtımı

Eser, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 1057 numarada *Cönk* adıyla kayıtlı bir güfte mecmuasıdır. Pek çok güfteyi ihtiva eden mecmuanın mürettibi belli olmamakla beraber ne zaman istinsah edildiğine dair bir bilgi de nüsha üzerinde yer almamaktadır. Mecmuada en erken Ahmed Paşa (ö. 902/1496-97) ve Necâtî Bey (ö. 914/1509) gibi 15. yüzyıl şairlerine ait şiir örnekleri bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak 17. yüzyıl şairleri ve onların şiirlerinin yer aldığı eserde; Çömlekçi-zâde Receb Çelebi'den merhûm ibaresiyle söz edilmesi, mecmuanın en erken, bestekârın ölüm yılı olan 1692 senesinde derlenmeye başladığını göstermektedir. Nâbî (ö. 1124/1712),

Yahyâ Nazîm (ö. 1139/1727) ve Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmî (ö. 1146/1734) gibi hayatlarının bir bölümünü 18. yüzyılın ilk yarısında idâme ettirmiş olan bir kısım şairlerin varlığı mecmuanın bu yüzyılda derlendiğinin ispatı niteliğindedir.

240x116 mm ebatlarındaki mecmua, 222x88 mmlik yazı alanında yer almaktadır. Mecmuanın 1^a sayfasında kütüphanenin mührü ve eserin arşiv numarası kayıtlıdır. Esere dair kütüphane katalogunda, Tanzimat Devri Avrupa cilt içinde bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Bazı varakları çiçek ve yaprak desenli değişik motiflerle süslü, bazı sayfaları zerefşan tezhiblidir. Tüm varakları içi yaldızla doldurulmuş dışta iki çizgiden ibaret cetvelle çerçevelenmiştir. Sanatkârâne ta'lik hatla yazılan mecmuanın yazı karakteri ve sayfa düzeninde değişiklikler görülmemiştir. Bu da mecmuanın el değiştirmediyi dolayısıyla aynı derleyicinin elinden çıktığını göstermektedir.

Mecmua makam başlıkları altında yer alan güftelerden oluşmaktadır. Şiirlerin yazımında siyah mürekkep kullanılmış, söz başlarında ise kırmızı ve sarı renkte mürekkepler tercih edilmiştir. Bazı şiirlerde şair mahlaslarını vurgulamak için ve yine hepsinde olmasa da bazı şiirlerde terennümlerin üzerinde kırmızı mürekkepte çizgiler görülmektedir. Bunun yanı sıra mısra sonlarındaki işaretlerde ve nakaratlarda tekrar yazılmak istenmeyen sözlerin yerine konulan işaretlerde de kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Bazı şiirlerin başlıklarındaki mürekkep solmuş (buharlaştı)tur. Mürekkebin kalitesinden ya da kullanılan kâğıdın açık tonlu renklerde olmasından kaynaklı, özellikle sarı renkteki mürekkeplerle yazılmış birçok şiirin başlığı okunamayacak ölçüde soluklaşmış ve silik duruma gelmiştir. Eserin 43^a, 156^a, 180^b ve 269^a varaklarındaki başlıklar bu durumu örneklemektedir.

Toplamda 269 varaktan oluşan nüshanın bir hayli varağı boştur. Ayrıca mecmuanın bir kısmı da zâyi olmuştur. Bu sebeple mecmuaya kendi orijinal numaralandırılışının yanı sıra ciltleme esnasında yeniden numara verilmiştir. Aslında 380 yapraktan oluşan eserden geriye 269 varak kalmıştır. Bu durum mecmuanın sonuna düşülen bir notla da belirtilmiştir. Mecmuada muhtemelen sonradan dönülerek kullanılmak üzere arada boş bırakıldığı izlenimi veren çok sayıda yaprak da bulunmaktadır.

Mecmuanın tertibinde şeklen estetik kaygı gözetilmiştir. Şiirlerin tamamı tüm sayfalarda etrafı cetvelle çerçevelenmiş yazı alanına sığdırılmış, hiçbir varakta derkenarlar yazı alanı olarak kullanılmamıştır. Mürettib kendi estetik tercihi gereği, tüm varaklarda şiirleri çapraz bir şekilde, hepsinde olmasa da bazı şiirlerin terennüm kısımlarını düz bir şekilde, bazı varaklarda ise şiirin tamamını tek sayfaya sığdırabilme endişesiyle son birkaç mısraı dikey bir şekilde sayfaya paralel olarak yazmıştır. Bir sayfa en fazla 6 şiir sığacak kadar kullanılmış, böyle sayfalarda şiirlerin iki sütun halinde yazımı tercih edilmiştir. Sayfalardaki şiir sayıları değişiklik göstermektedir. Bu bakımdan mecmua muhtelif satırlıdır ve içerisinde 1 şiirden ibaret tek sütunlu sayfalar olabildiği gibi iki sütunlu 3 şiirden oluşan sayfalar da bulunmaktadır.

Mecmuada ince, aharlı ve renkleri birbirini tutmayan farklı kâğıt türleri kullanılmıştır. Umumiyetle açık ve orta kahverengi tonlarında değişiklik gösteren kâğıt renklerinin bazı varaklarda mavi renkte oluşu dikkat çekicidir. 59^a ve 59^b nolu varaklarda sayfaların birbirine yapışmasından kaynaklı yırtılmalar mevcuttur. Yazma eserlerin bir kısmında, tabiatıyla güfte mecmualarında da görülen yırtılma, kesilme, mürekkep dökülmesi, silinme ve kopma

gibi tahripler, çok olmasa da kısmen bu mecmuada da mevcuttur ancak okumaya engel teşkil edecek ciddi anlamda bir bozulma bulunmamaktadır.

Mecmua makamlara göre tasnif edilmiş eserlerin güftelerinden oluşmaktadır. Eserin başında herhangi bir makam fihristine yer verilmemiştir. 1^a-9^b arası varakları beyaza boş olan eserin, 10^a nolu sayfası ile başlayıp 12^a numaralı sayfasına kadar kayıtlı bulunan güftelerinin hangi makama ait oldukları bilinmemektedir. Ancak bundan sonraki varaklarda eserlerin makam tasnifine göre yazıldıkları görülmektedir.

Güftelerin başlıkları ait oldukları form ya da usûl adından oluşmaktadır. Her güftenin olmasa da bazı güftelerin bestekârlarına ve güfte sahiplerine de başlıklarda yer verilmiştir. Eserde başlıksız 27 adet güfte yer almaktadır. 48 adet güfte de mükerreren yazılmıştır.

Mecmuada Yer Alan Makamlar

Toplamda 29 adet makamın yer aldığı mecmuada makamlar eserin tertip ve planına uygun olarak; *Nühüft*, *Nevâ-yı Sünbüle*, *Beyâtî*, *Uşşâk*, *Nevâ*, *Dügâh*, *Nikrîz*, *Mâhûr*, *Acem*, *Nevrûz-ı Acem*, *Acem Aşîrân*, *Nihâvend*, *Arazbâr*, *Baba Tâhir*, *Sabâ*, *Çârgâh*, *Hüseynî*, *Bûselîk*, *Kürdî*, *Hicâz*, *Uzzâl*, *Şehnâz*, *Irâk*, *Muhâlif-i Irâk*, *Segâh*, *Mâye*, *Beste-Nigâr*, *Râhatü'l-Ervâh* ve *Evc (Eviç)* şeklindedir. “Nevâ-yı Sünbüle” ve “Mâye” makamlarına dair müstakil bir bölüm ayrılmış olup bu makamlara ait herhangi bir güfte kaydı yapılmamıştır. Ayrıca *Nühüft* makamına kadar kayıtlı olan toplamda 9 adet güfte ile 18^b-41^a nolu varaklar arasında kayıtlı bulunan 85 adet güftenin de makamları bilinmemektedir. En sık kullanılmış makam 144 örnek eserle *Hüseynî* makamıdır. *Hüseynî* makamının ardından, ikinci sırada 104 eserle *Sabâ* makamı, üçüncü olarak da 87 eserle *Beyâtî* makamı yer almaktadır.

Mecmuadaki Türler

*Kâr*², *beste*³, *semâî*⁴, *nakış*⁵ ve *şarkı*⁶ formunda eserlerin yer aldığı mecmuada ekseriyetle form adı yazılmamakla beraber en çok *semâî* formunda eserin kaydedildiği görülmektedir. Farsça güfteli *nakış* ve *kâr*ların sayısı da oldukça fazladır. 1238 adet güfteden toplamda 474 adet eserin formu belli olup geriye kalan 764 adet eserin formu ise bilinmemektedir.

² Türk Mûsikîsî'nin en tantanalı din dışı formudur. Bestekârlarımız *kâr* formunda eserleri için çok defa Farsça güfteler kullanmışlardır. Biraz serbest bir form olup bu formda güfte murabbâ, çok defa da daha fazla mısralıdır ve terennümü çok boldur. Bestelerden terennümle başlaması, usûl geçkisi yapılması, daha uzun olması, tasannua daha ehemmiyet verilmesi gibi hususiyetlerle ayrılır.

³ Din dışı sözlü eserlerin büyük formdaki en önemli tertiplerinden birinin özel adıdır. Güfte olarak Divan Edebiyatı'nın gazel tarzındaki manzumelerinden seçilen iki beyitinin usûlüne uygun olarak bestelenmesiyle meydana gelir. Bestelerde her mısranın melodisinin sonunda bir terennüm yer alır.

⁴ *Kâr* ve *beste* ile beraber *lâ-dînî* güfteli formların büyüklerindedir. Üslûpça ağır başlı, yüksek, sanat bakımından itina edilen bir şekildir. Küçük usûllerle ölçülür ve *beste* kadar ağır bir sanat havasında olmamakla birlikte *şarkı* gibi hafif bir form da sayılmaz.

⁵ *Beste* ve *semâî* formlarının hususî bir şekline verilen isim. Eğer *beste* ve *semâî* 4 hâne değil de 2 hâne olursa “*nakış beste*” ve “*nakış semâî*” denilir.

⁶ Türk müziğinde aşk üzerine söylenen, nakaratı ve aranağmesi olan parçalara *şarkı* denir. En yaygın ses müziği formudur. *Şarkılarda* *kâr*, *beste* ve *semâî*lerde olduğu gibi terennüm yoktur. *Şarkılar* genellikle dört bölümden (*hâne*) oluşur: 1) Zemin 2) Nakarat 3) Meyân 4) Karar. Zemin, *şarkının* bestelendiği makamın ezgilerini yansıtır. Nakarat, birinci bölümün ezgilerini yineler. Meyân, *şarkının* bestelendiği makama yakın ezgilere ya da bir oktav ince perdelere geçkiler yapılan bölümdür. Karardaysa asıl makama dönülerek o makamın durak perdesinde bitirilir.

Mecmuadaki Usûller

Mecmuada 27 adet usûl ismi geçmektedir. Bu usûller şöyledir: *Evfer, Devr-i Revân, Çenber, Sakîl, Semâî, Muhammes, Hafîf, Devr-i Kebîr, Nîm-Devr, Düyek, Fer', Remel, Zencîr, Sôfyân, Berefsân, Fâhte, Hâvî, Evsat, Darb-ı Feth, Frengçîn, Nîm-Sakîl, Türkî Darb, Hezec, Darbeyn, Devr, Devr-i Hindî, Devr Muhammes*. Bu usûllerle 840 adet şiir bestelenmiş, geriye kalan 398 adet şiirin ise usûlünün yazılmadığı tespit edilmiştir. En çok kullanılan birinci usûl *Evfer* (130), ikincisi *Devr-i Revân* (125), üçüncüsü ise *Çenber* (103)dir. Usûlü kaydedilen eserler genellikle *kâr, beste, nakış* ve *şarkı* formuna aittir. *Semâî* türündeki hiçbir bestenin usûl kaydı yapılmamıştır.

Buhûrî-zâde Mustafa İtrî'nin Mecmuada Yer Alan Eserleri

Mecmuada 184 adet İtrî bestesi kayıt altına alınmıştır. Eserlerin makamlara göre dağılımı şöyledir: *Nühüft* (5), *Beyâtî* (7), *Uşşâk* (11), *Dügâh* (2), *Nikrîz* (3), *Mâhûr* (6), *Nevrûz-ı Acem* (4), *Acem Aşîrân* (7), *Nihâvend* (1), *Arazbâr* (5), *Baba Tâhir* (5), *Sabâ* (19), *Hüseynî* (27), *Bûselîk* (10), *Kürdî* (3), *Hicâz* (3), *Uzzâl* (3), *Şehnâz* (1), *Irâk* (8), *Muhâlif-i Irâk* (14), *Segâh* (10), *Beste-Nigâr* (7), *Râhatü'l-Ervâh* (1), *Evc* (13), makamı bilinmeyen (9). Bu dağılıma göre İtrî'nin *Hüseynî, Sabâ* ve *Muhâlif-i Irâk* eserlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Mecmuada İtrî Adına Kayıtlı Bulunan Eserlerin İlk Mısralarının Alfabetik Sıraya Göre Listesi

Alfabetik Sıraya Göre Güftelerin İlk Mısraları	Makâm	Usûl	Şair	Varak No.
Âdemün aklın mı almaz gonçenün ra'nâlığı	Bûselîk	Devr-i Revân	-	184b
Akup hûn-ı sirişküm dîdeden seyl-âb olmışdur	Irâk	-	-	229b
Bâde-keş-i câm-ı nâz çeşm-i siyâhun mîdur	Nevrûz-ı Acem	-	-	100b
Bahâr geldi yine deste câm alınmaz mı	Hüseynî	Zencîr	Nâbî	165b
Bahâr u bâğ ise maksûd hüsni-yâri görün	Beyâtî	-	Bâkî	46a
Bakmadı bâğa gönül yâr ile yâr olmayıcak	Hicâz	Fâhte	Bâkî	207b
Bâ'is-i derd-i cünûn-ı câvidândur benleri	Hüseynî	Çenber	-	164b
Bezm ehline sâkî bugün âmâde mi geldün	Hüseynî	Muhammes	Hazret-i Ahmed Dede Müneccimbaşı (Âşık)	164a
Bir âfet-i âşûb-ı cihânsun zâlim	Beste-Nigâr	Fâhte	-	253b
Bir güherdür ışk bahr-i bî-kerânidür gönül	Evc	Evfer	Kafzâde Fâ'izî	262b
Bir kerre iltifâtun ile hurrem olmaduk	Sabâ	Darb-ı Feth	Nâbî	144a

Bir kerre yüzün görmeği dünyâya değışmem	Muhâlif-i Irâk	Remel	-	235b
Biz ki dem-beste iken nâle vü efgân iderüz	Hüseyñî	-	-	173b
Böyle gûyâ lebüni iy yüzi gül mül mi ider	Evc	Çenber	Fehîm-i Kadîm	262b
Bu fasl içinde ki her kûşe oldu pür-gül ü lâle	Muhâlif-i Irâk	Frengçîn	Şeyhülislâm Yahyâ	236a
Bu fitne ki var gamze-i çeşm-i siyehünde	Acem Aşîrân	Remel	Sahhâf Rüşdî	105b
Câm-ı mey saldukça aks ol la'l-i handân üstine	Hüseyñî	Devr-i Revân	-	165a
Câm-ı şarâb la'l-i lebün mübtelâsıdur	Mâhûr	Sakîl	Bâkî	91a
Câmun etrâfın kaçan kim seyr ider âvâreler	Arazbâr	Hafîf	Bâkî	126a
Cânâ ne güzel akl alıcı şîvelerün var şîvelerün var	Baba Tâhir	Semâî	Itrî	134b
Cânı kullâb-ı ser-i zülfün çeker senden yana	Nikrîz	Muhammes	Şeyhülislâm Yahyâ	74b
Cefâsı dehr-i pür-kahrın gam-ı ışka halel virmez	Beste-Nigâr	Nîm-Devr	-	253b
Cemâl-i sâkiye bak âfitâbı n'eylersün	-	Zencîr	Nâ'ilî-i Kadîm	11a
Cevr ü cefâna kâ'il olurdu velî şehâ	Hicâz	Sakîl	Bâkî	212b
Ciger hûn-âbesi bezm-i gama sâkî müdâm olsun	Muhâlif-i Irâk	Çenber	Dürrî	236a
Cilvegâh-ı nâza kim ol âfet-i meh-rû çıkar	Hüseyñî	Hâvî	Neşâtî	165a
Cism-i yârî pîrehen aldukça tenhâ koynına	Büselîk	Hafîf	-	187a
Çâh-ı zekanun mihr-i dirahşâna değışmem	Hüseyñî	Remel	-	164b
Çeşm-i pür-hûna hayâl-i la'li hem-demdür hele	Sabâ	Bereşân	Şeyhülislâm Yahyâ	144a
Çeşmümde görüp sanma ki laht-ı ciğeridür	Baba Tâhir	Evfer	-	132b
Çeşmün gibi mest olmağışün câma mı düşdün	-	Remel	Nâbî	11a

Çıkarur sipihre figânumuz senün ol nigâh-ı tegâfûlün	Baba Tâhir	Devr-i Kebîr	-	132b
Çıkarur sipihre figânumuz senün ol nigâh-ı tegâfûlün	İrâk	Hezec	-	227b
Çıkdı şâhından bahârün sünbül-i müşgîn demi	Hüseynî	Çenber	Şehrî	165b
Çıksa eflâke n'ola âteş-i âhum şereri	Sabâ	-	Bâkî	151b
Çîn-i zülfün müşke benzetdüm hatâsın bilmedüm	Hüseynî	Devr-i Revân	Ahmed Paşa	165b
Dem-i visâl zuhûr-ı hat-ı nigâra düşer	Hüseynî	Muhammes	Nâbî	164b
Derdümüz çok âşıkuz sana giriftâruz hele	Sabâ	Devr-i Revân	Nef'î	146b
Dîdâr-ı yâri görse gönül bî-karâr olur	Uzzâl	-	Buhûrî-zâde	216b
Dil haste vü hem cân ile müştâk-ı kirişme	Mâhûr	Remel	Nef'î	91a
Dilberle geldi nukl ü mey-i nâb bir yire	Sabâ	Sakîl	-	143b
Dile zülfün gibi bir zıll-ı himâyet düşmez	Muhâlif-i Irâk	Hafîf	Yahyâ Nazîm	235b
Dili âvâre kılan fikr-i kad-i dil-cûdur	Hüseynî	Çenber	İtrî	164b
Dili ne nâ'il-i zevk-i visâl-i yâr idebildük	Hüseynî	-	Nâbî	173b
Dil-i zânı itdi şeydâ o hat-ı izâr dirler	Sabâ	Devr-i Kebîr	-	144a
Ebr-i bahâr-ı işvedür ebrû degüldür ol	Uşşâk	Sakîl	Bâkî	58a
El tîğe urup hışm ile gayra nazar itdün	Sabâ	Remel	Haylî	144b
Elüm irmez n'ideyüm âh o boyı şimşâda	Sabâ	Muhammes	Bâkî	146b
Esirgemek gerege âşık-ı dil-efgânı	Nevrûz-ı Acem	-	Bâkî	100b
Esîr-i ışk çekilmez kenâre dilberden	Dügâh	-	-	69b
Esîr-i ışk-ı pâkem ben ki ümmîd-i tabîb itmem	Kürdî	Hâvî	Enverî	199a
Esrâr-ı dili dilde nihân eyle ölince	Muhâlif-i Irâk	Sakîl	Sûzî	235b
Farsça	Uşşâk	Semâ'î	-	54a

Farsça	Nevrûz-ı Acem	-	-	97b
Farsça	Hüseyinî	-	-	173b
Farsça	Kürdî	Semâ'î	-	200b
Farsça	Hicâz	Muhammes	-	206b
Farsça	Evc	-	-	265b
Fenâya virdi bülbül zâr ile gülzârı duymazsun	Segâh	Hâvî	Bâkî	242b
Firâkunla beğüm dâğ-ı nihânım âşkâr oldu	-	Nîm-Devr	-	31a
Gâhî geçer ol sîm-beden reh-güzerümden	Nühüft	-	Râgıb	14b
Gam degül kan ağlayam ol serv-i gül-ruhsârsuz	Baba Tâhir	Çenber	-	132b
Gam-ı hattıyla yârün nice bir dil pür-melâl olsun	Arazbâr	Nîm-Devr	Bâkî	126a
Gam-ı hicrândan iy meh dil pür-âteş dîde deryâdur	Hüseyinî	Devr-i Revân	Feyzî	164b
Gamla mâl-â-mâl iken dil şâd u hurremdür bu dem	-	Çenber	Rezmî	11a
Gamun senün dil-i hûn-geştemi mekân idinür	Segâh	-	Nâbî	245b
Gamunla ülfetümüz var sürûrı n'eyleyelüm	Uşşâk	Hafîf	Nâ'ilî-i Kadîm	58a
Gamzen ki ola sâkî-i çeşm-i siyeh-i mest	Beste- Nigâr	Darb-ı Feth	Rezmî	253b
Geh bana geh ol hançer-i bürrâne bakarsun	Nühüft	-	Şeyhülislâm Bahâyî	15a
Geh mevsim-i güldür düşüren zâre hezârı	Büselik	Sakîl	Yahyâ Nazîm	184b
Getür iy berîd sabâ meşâma peyâm-ı zülf-i nigârımı	Sabâ	Hezec	-	144a
Gevher gibi rîzân olayım böyle gerekdür böyle gerekdür	Muhâlif-i İrâk	Semâ'î	-	240a
Gider h'âb-ı tegâfûl dîdelerden dür olur bir gün	İrâk	-	Veysî	229b

Gönlüm aldı âl ile bir gözleri ala yine	Sabâ	Hafîf	Kabûlî İbrâhîm Efendi	146b
Gönlüm ol gül-izâr ile açılır	Beyâtî	Semâî	Itrî	46a
Gönül bir âfet-i şûh-ı cihâna mübtelâ oldu	Uşşâk	Nîm-Devr	-	58a
Gönül esîr-i ser-i zülf-i yârdur şimdi	Segâh	Zencîr	Itrî	242b
Gönül ki bezm-i mahabbetde mest olup kalmış	Segâh	-	Mezâkî	246a
Göreliden ebrû-yı garrânı gurre gurre degüldür	Mâhûr	Frengçîn	Yahyâ Nazîm	91a
Görüp ol hâl-i hindûnı senün iy mâh-ı tâbânım	Acem Aşîrân	Hâvî	-	105b
Gubâr-engîz-i sahn-ı âsmân olsam semendümden	Evc	Çenber	-	262b
Güftârda ol tûtî-i şeker-şikenî gör	Sabâ	Fer'	-	146b
Gül gülşeni terk eyledi sohbet sana kaldı	Râhatü'l- Ervâh	Sakîl	Nâbî	259b
Hâk-i kademün kuhlı gelürse gözüm üzre	Evc	Remel	Bâkî	262b
Hâk-pây-i yâre dahî mâcerâ söylenmedi	Bûselîk	-	Sabrî Mehmed Şerîf	187b
Hançer-i gamzeni kim hışm ile bürrân buluruz	Segâh	Devr-i Kebîr	-	242b
Hasretle tamâm nâle döndüm sensüz	Irâk	-	Şehrî	229b
Hayâl-i zülf idermiş âşık-ı mehcûr gördün mi	Evc	Nîm-Devr	Nâbî	263a
Hecr-i la'lünden dem-â-dem gözyaşı mey-gün olur	Sabâ	Hafîf	Bâkî	146b
Hem esîr-i dâm-ı zülf ü hâl ü haddündür gönül	-	Çenber	Yahyâ Nazîm	31a
Hemîşe gûş-ı cihânı pür itme nâle ile	Hüseynî	-	Sırrî	173b
Her dîdede bir sûret ile cilve-nümâsun	Bûselîk	-	Nâ'ilî-i Kadîm	187b
Her gördüğü periye gönül mübtelâ olur	Bûselîk	Hafîf	Tıflî Ahmed Çelebi	184b
Hoş geldi bana meykedenün âb u hevâsı	Beyâtî	-	Bâkî	46a

Hoş safâ idi visâl-i yâr hicrân olmasa	Beste- Nigâr	Çenber	-	253b
İsterse söyinsün feleğün meş'al-i mâhı	Muhâlif-i Irâk	-	Mantıkî Ahmed Efendi	239b
İy âfet-i cân-ı âşık-ı zâr (mükerrer)	Baba Tâhir	Semâfî	Zuhûrî	134b
İy dil sitem-i dehrden âzâd olamazsun	Şehnâz	-	Nâbî	222b
İy gül-ruhunu âşıkâ pinhân n'îçün itdün	Hüseynî	Remel	-	165b
İy hûn-ı ciğer şişe-i câm-ı teri toldur	Beste- Nigâr	-	Nâ'ilî-i Kadîm	255b
İy âşıkını öldürücü şâh-levendüm	Muhâlif-i Irâk	Berefşân	-	235b
İy şûh cebînün meh-i tâbâna değişmem	Beste- Nigâr	-	Rezmî	255b
Kan ider uşşâk ol zülf-i siyehfâm üstine	Acem Aşîrân	Çenber	-	106a
Kasdı cân almakdur ol zâlim eğer dâd itse de	Hüseynî	Çenber	Vecdî	164a
Katre katre eşk-i hasret itmede ter dâmenüm	Uşşâk	Çenber	-	58a
Kerem bu teşne-dile la'l-i yârdan gelmez	Nikrîz	Zencîr	Sabrî Mehmed Şerîf	74b
Kıssa-i hecri n'ola itsem hikâyet binde bir	-	Darbeyn	Ubeydî	31a
Kim düşerdi pâyüme hum gibi pür-cüş olmasam	Uzzâl	Devr-i Kebîr	Nâbî	214b
Koma çeşm ü dilün tîre tururken bezm-i dünyâda	Uşşâk	Evfer	Nâbî	58a
Kûyına itme heves iy dil ruh-ı dildârı gör	Beyâtî	Çenber	-	49a
Leb-i la'lin hayâl it küşe-i uzletde pinhân ol	Muhâlif-i Irâk	Nîm-Devr	Bâkî	235b
Mâcerâsı gözümün eşk-i terinden zâhir	Nikrîz	-	Yahyâ Nazîm	76a
Mâ'ilüz kaddine yârün leb-i alıyla bile	Beyâtî	-	-	46a

Merhem o yâre vuslat imiş hem degül midür	Acem Aşîrân	-	-	113a
Mest-i işkuz mutrib ü sâkî ne nâz eyler bize	Bûselîk	Devr-i Kebîr	Nâ'ilî-i Kadîm	184b
Mest-i şevk olsak aceb mi vasl-ı yâr eyyâmıdır	Uşşâk	Devr-i Revân	Sabrî Mehmed Şerîf	58a
Meşâm-ı hâtıra bûy-ı gül-i safâ bulagör	Beste- Nigâr	Zencîr	-	253b
Metâ'-ı derd ki nakd-i revâne minnetdür	Segâh	-	Üsküdarlı Sırrî	246a
Meyden lebünde feyz-i meserret ziyâdedür	Sabâ	Sakîl	-	144a
Müşg-sây itdi dimâğ-ı cânı gîsûlar yine	Nevrûz-ı Acem	-	Nâbî	97b
Nâm u nişâne kalmadı fasl-ı bahârdan	Hüseynî	Muhammes	Bâkî	164a
Ne dem ol şûh idüp geşt-i gülistân gösterür kendin	Evc	Devr-i Revân	Nâbî	263a
Ne elem sâye gibi kûşe-i dâmânında	Segâh	Evsat	-	243a
Ne gamzeden ne gam-ı yâr-i pür-cefâdandır	Mâhûr	Hafîf	Nâ'ilî-i Kadîm	88b
Ne gözde eşk-i dem-â-dem ne dilde zârum olaydı	Irâk	Frengçîn	Nâbî	227b
Ne arz-ı hâle meded var ne tâkat-ı güftâr	Acem Aşîrân	Zencîr	Gelibolulu Mustafâ Âlî	106a
Ne siper-i sipihirden geçmede tîr-i âhumuz	Hüseynî	-	Aşkî	173b
Nev-bahâr oldı dilün kârı cünûn itmekdür	Irâk	Evfer	-	227b
Nevrûz irişdi bâğa şarâb istemez misün	Muhâlif-i Irâk	-	-	239b
Nice bir ağlayayam derd ile her gâh meded	Muhâlif-i Irâk	-	Hayretî	239b
Niçe sabra yir kalur çün yir ide o yâr dilde	Muhâlif-i Irâk	Devr-i Kebîr	Şeyhülislâm Yahyâ	236a
Nigâh-ı mestî mi tîr-i kazâ mıdur bilmem	Hüseynî	Muhammes	Vecdî	164a

Nigeh ser-mest-i nâz u gamze-i hûn-h'âr âşüfte	Evc	-	Âlî (Edirneli Hüseyin Efendi)	265b
Niyyetün eyledüğün va'de-i incâze midür	Arazbâr	Sakîl	Nâbî	126a
Nühüfte sûzişüm anlandı pîç ü tâbumdan	Uşşâk	Zencîr	Nâbî	57b
O bî-dil kim harîm-i sohbetünden dūr kalmışdur	Sabâ	Nîm-Devr	Abdûlbâkî Ârif Efendi	146b
O meclis kim sezâ-yı vasl-ı cânân olduğum yirdür	Segâh	Çenber	Mezâkî	242b
O zemân ki feyz-yâb-ı kadeh-i şarâb olursın	Büselîk	Çenber	Nazîf	184b
Ahde vefâ eylemedün turmadun zâlim turmadun	Muhâlif-i Irâk	Sôfyân	Yahyâ Nazîm	237b
Âlemi açdı safâ virdi yine revnak-ı gül	Irâk	Hafîf	Nâbî	227b
Arak-çînün çıkar iy meh-likâ zülfün perîşân it	Büselîk	Çenber	-	184b
Âşık oldum ben yine bir âfet-i meh-peykere	Mâhûr	Çenber	-	88b
Âşık-ı miskîni turmaz çeşm-i cânân ağladur	Irâk	Muhammes	Veysî	227b
Işkun ile kalmadı tende mecâl	Arazbâr	Evfer	-	127b
İtâb-ı la'l-i nâbundan gönül pür-pîç ü tâb olmaz	Sabâ	Çenber	Şeyhülislâm Bahâyî	143b
İzârun gül gül olmuş bûseden dil dâğ dâğundur	Uşşâk	Devr-i Revân	Nâ'ilî-i Kadîm	57b
Ol serv-i hoş hırâm ki dâmen-keşîdedür	Segâh	Sakîl	-	242b
Ol şeh-i hüsnün dilâ râz-ı nihânın kim bilür	Sabâ	-	-	151b
Olalı fetîle-fürûz-ı cân şeb-i ârzûda sirâcumuz	Uşşâk	Devr-i Kebîr	Nâ'ilî-i Kadîm	57b
Oldı tâb-efgen dile ruhsâresi bir kimsenün	Evc	Devr-i Kebîr	Fehîm-i Kadîm	262b
Olmam güle mesned meh-i hâtir-şikenümden	Evc	Sakîl	-	262b
Olmasun bir lahza dil ışk-ı dil-ârâdan tehî	Uşşâk	Devr-i Kebîr	Üsküdarlı Sırrî	57b
Olmaz cenâb-ı şâh-ı kerîmden kerem cüdâ	Nühüft	-	Azmizâde Hâletî	17a

Öldi gitdi elem-i ışkun ile âşıklar	Acem Aşîrân	Berefsân	Bağdatlı Rûhî	105b
Peyâm-ı lutf kim câna leb-i dildârdan geldi	Hüseynî	Çenber	Nâbî	165a
Rakîb olmuş dilâ bu gerdiş-i gaddârı gördün mi	Hüseynî	Nîm-Devr	-	165a
Rakîbe mâ'il oldun bu dil-i şeydâyı n'eylersün	Hüseynî	Çenber	Abdî	164b
Rencûr-ı hâr bülbül hem derdnâk-i gonçe	Nühüft	-	-	14b
Ruhsârun üzre tâze hat-ı müşğ-bû midur	Sabâ	-	Üsküdarlı Sırrî	151b
Ruhun aksiyle sahn-ı dîde bağ u gülsitânumdur	Uzzâl	Nîm-Devr	Bâkî	214b
Rûşen gerekse hâne-i dil aks-i yârdan	Segâh	Hafîf	Bâkî	242b
Sabâ ağyârdan pinhân gamum dildâra izhâr it	Sabâ	Devr-i Revân	Fuzûlî	143b
Sabâ varursan o zülf-i dü-tâya yüz sürerüz	Nihâvend	Berefsân	-	114b
Sâkî zemân-ı ıyş-ı mey-i hoş-güvârdur	Beyâtî	Sakîl	Bâkî	49a
Sensüz bu gönül câm-ı ziyâ-güsteri n'eyler	-	Evfer	Nâzî	31a
Senün gibi bana ihsânı çok bir pâdişâh olmaz	Muhâlif-i İrâk	Sakîl	-	235b
Sipihre dūd-ı dil-i şu'le-bâr değmez mi	Arazbâr	-	Ârif Süleymân	130b
Sirişk-i çeşm-i hûnînüm o âteş-mevc deryâdur	Hüseynî	Darb-ı Feth	Yahyâ Nazîm	165a
Sûz-ı ışkunla kaçan kim dilde âh u zâr olur	Sabâ	-	Bâkî	151b
Şebistân-ı gamum bezmümde şem'-i enverüm yokdur	Hüseynî	Çenber	Vecdî	164a
Şebnem gibi saçilsun kon eşk-i firâvânım	Nühüft	-	Bâkî	15a
Şehâ dem-beste-i işka niyâz u nâz pek müşkil	Hüseynî	Nîm-Devr	-	165a
Şehâ devr olalı senden işüm âh u figân [oldi]	-	Devr-i Revân	-	31a
Şevk-i gülzâr-ı ruhunla dil kaçan kim cûş ider	Beyâtî	Çenber	-	49a
Ta'n itme zâhid ehl-i gamun sûz u tâbına	Hüseynî	Sakîl	-	164a
Totalum kurtıla cân gamze-i hûn-rîzünden	Dügâh	Berefsân	-	72b
Ümîd-i vasl-ı dilber hatt-ı anberfâma kalmışdur	Acem Aşîrân	-	-	106b

Vir handeye ruhsat leb-i gülfâm görinsün	Evc	Evsat	Nâbî	263a
Vücûdum ister isen dâğdâr mümkindür	Bûselîk	-	Nâbî	187b
Yâre gülşende didüm bâde-i hamrâ görelüm	Kürdî	Muhammes	-	198b
Zemân-ı hattı gelse yâr lutfi bî-kerân eyler	-	Hâvî	Nev'î	31a
Zevk-i gam dilde midür dâğda mı tende midür	Evc	-	Nâbî	265b
Zülf-i cânân zîr-i destârından oldu âşikâr	Evc	Darbeyn	Sûzî	263a
Zülf-i siyehün dâmen-i ruhsârda gördüm	Mâhûr	Sakîl	-	88b

İtrî'nin Bilinmeyen Eserleri

Bugüne kadar Buhûrî-zâde Mustafa İtrî'nin bestelerini derleme ve bu bestelerin listesini oluşturmaya yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan ilki Yılmaz Öztuna'ya aittir. Öztuna *İtrî* adlı eserinde geleneksel metodoloji ile devir-şahsiyet-eser odaklı bilgiler verdikten sonra, sanatkarın elimizde notaları bulunan 42 parçasını ve bu parçalardan bazılarının güftelerini vermiş, ardından tahmiş, müseddes, gazel, şarkı ve türkü nazım şekillerinde yazmış olduğu bazı şiirlerini kaydetmiştir. Öztuna yapmış olduğu çalışmada, benzer bir çalışmanın daha önce Sâdeddin Nüzhet Ergun tarafından yapıldığını bildirmektedir. Ergun, açıklamaya göre yalnız on beş adet din dışı güfte mecmuasını tarayarak İtrî'ye ait olduğu tespit edilen üç yüz kırk yedi adet din dışı bestenin güftesini toplamıştır. Yılmaz Öztuna, Ergun'un yayınlanmayan ve kendi el yazısıyla not aldığı bu eserlerin Milli Kütüphane'de bulunduğundan da söz etmektedir (Öztuna 1987: 7, 47).

Konuyla alakalı başka bir çalışma, Rüştü Şardağ tarafından yapılmıştır. *Mustafa İtrî Efendi* adlı eseriyle İtrî hakkında biyografik bir çalışma yapan Şardağ, İtrî'ye ait farklı makamlarda bestelenen güfteleri derlemiş ve şairliğine de değinerek yazmış olduğu şiirlere örnekler vermiştir (Şardağ 1992).

Son olarak *İtrî Bestelerinin Listelenmesi Üzerine Bir Deneme* adlı çalışmasıyla Recep Uslu, Unesco tarafından İtrî yılı olarak kabul edilen 2012 senesinde Hâfız Post, Mustafa Ağa, Hasan Sezâî ve Hekimbaşı Abdülaziz'e ait güfte mecmualarının da aralarında bulunduğu bazı mecmualardan derleme yaparak İtrî'ye ait bazıları daha önceki birkaç yayında yer almış bulunan ve henüz hiçbir yayına konu olmayan bestelerinin listesini vermiştir (Uslu 2013).

İtrî'nin edebî yönü ve şiirleri üzerine yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu konu hakkında yapılmış Ruşen Ferit Kam'a ait üç araştırma mevcuttur. Hiç şüphesiz bunlardan en önemlisi Ruşen Kam'ın 1934 yılında hazırlayıp bastırma imkânı bulamadığı ve *Divaçe-i İtrî* adını verdiği eseridir. İkincisi, 1942 yılında "Radyo" dergisinde neşrettiği "Radyomuzda İtrî" adındaki kısa makalesi, üçüncüsü ise Türk Tarih Kurumunun hazırladığı "*Necatî Lügâl Armağanı*" adını taşıyan kitapta yer alan "Büyük Bestekârimız İtrî hakkında" başlığı altında yazdığı makalesidir (Özalp 1993: 11).

İtrî'nin şairliğini müstakil olarak ele alan çalışmalardan ilki Mehmet Nazmi Özalp'e aittir. Özalp, "İtrî'nin Şiirleri" adıyla yazdığı makalesinde, bazıları hiçbir yerde yayımlanmamış olan İtrî'ye ait elde edebildiği şiirleri sunmuştur. "İtrî'nin Edebiyattaki Yeri" başlığı altında yayımladığı makalesi ile Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi'nin şiirlerini bir araya getirip bu şiirleri sınıflandıran ve netice itibariyle İtrî'nin günümüz edebiyatındaki yerini ortaya koymaya çalışan kapsamlı çalışmalardan ilkini ise Seher Tetik Işık yapmıştır. Işık, çeşitli kaynak ve araştırmaların değerlendirilmesiyle elde ettiği İtrî'ye ait toplamda otuz beş şiiri, nazım şekillerine (gazel, tahmis, müseddes vb.) ve türlerine göre sınıflandırarak bir araya getirmiştir (Tetik Işık 2013).

Bu bilgiler doğrultusunda Yılmaz Öztuna, *İtrî; Rüştü Şardağ, Mustafa İtrî Efendi*; Recep Uslu, *İtrî Bestelerinin Listelenmesi Üzerine Bir Deneme*; Mehmet Nazmi Özalp, *İtrî'nin Şiirleri* ve Seher Tetik Işık, *İtrî'nin Edebiyattaki Yeri* adlı çalışmalar ile Etem Ruhi Üngör'ün *Türk Müsiki Güfteler Antoloji* adlı eserinden, ayrıca 26 adet güfte mecmuası (Doğrusöz 1993; Dikmen 1994; Erden 2004; Duran 2005; Çırak 2007; Berksan 2010; Hasözdemir 2011; Ateş 2012; Kılıç 2013; Suiçmez 2013; Konya 2013; Gençoğlu 2013; Topal 2014; Çoban 2015; Söylemez 2016; Gürsoy Tosun 2017; Kazancı 2017; Aras 2018; Duran 2019; Güngör 2019; Demir 2019; Kaygısız 2019; Serim 2019; Yazaroğlu Oruç 2019; Baran Gündoğdu 2019; Acar 2020) üzerine yapılan akademik çalışmalardan istifade ederek yapmış olduğumuz taramalar neticesinde, İtrî adı ile mecmuada kayıtlı olup henüz hiçbir yayına konu olmayan Buhûrîzâde Mustafa İtrî'ye ait 10 adet bestesi ile 1 adet şiiri ortaya çıkarılmıştır. Fehîm-i Kadîm (2), Bâkî (2) ve Nâbî'nin (1) güftelerine yapılan bu bestelerde; *Evc* (2), *Bûselik* (2), *Hüseynî* (2), *Sabâ* (2), *Uşşâk* (1) ve *Beyâtî* (1) makamları kullanılmıştır. İtrî'nin bizzat kendi kaleminden çıkan 1 eserinin de *Hüseynî* makamında, *Evfer* usûlünde bir şarkı olduğu tespit edilmiştir.

Makam: Evc

Usûl: Çenber

F. Kadîm Div. g.51/1-3

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Böyle gûyâ lebüni iy yüzi gül mül mi ider

Feyz-i keyfiyyet-i mül gonçeyi bülbül mi ider

Nazar-ı lutfuna tâkat yoğ iken âşıkda

Sıklet-i ta'ne-i ağyâra tahammül mi ider (262^b)

Makam: Evc

Usûl: Devr-i Kebîr

F. Kadîm Div. g.179/1-2

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Oldı tâb-efgen dile ruhsâresi bir kimsenün

Cânı bî-tâb eyledi nezzâresi bir kimsenün

Eylemem mecnûn da olsam fâş râz-ı ışkumı

Şimdi âlemde benem âvâresi bir kimsenün **(262^b)**

Makam: Bûselîk

Usûl: ---

Nâbî Div. g.233/1-2

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

Vücûdum ister isen dâğdâr mümkündür

Güşâyîş-i dile lâıyk bahâr mümkündür

Hemân netîcesi de fûrkat olmasun yohsa

Visâli der-peş olan intizâr mümkündür

Cânum yeke lâ le lel lî yâ le lel lî yâ le lel lâ yâ lâ yâ

lâ yâ lâ yâ lel lî dâğdâr mümkündür **(187^b)**

Makam: Bûselîk

Usûl: Devr-i Revân

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Âdemün aklın mı almaz gonçenün ra'nâlığı

Câna bir hâlet mi virmez bülbülün gûyâlığı

Bî-tekellûf açılurmuş âşık-ı şeydâsına

Ol şeh-i hüsnün aceb zîbâ imiş tenhâlığı

Cânum âh ömrüm yel lele lele lele lele lâ lî yâ

lele lele lî yâ lele le lî tere le lî yeke le lî yel lele lâ âh

meded ra'nâlığı (184^b)

Makam: Hüseyinî

Usûl: Devr-i Revân

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Câm-ı mey saldukça aks ol la'l-i handân üstine

İy lebi mül ruhları gül kan olur kan üstine

Tığ-i âhum üzre gerdûn benzer ol rakkâsa kim

Kendüsin pertâb ider şemşîr-i bürrân üstine (165^a)

Makam: Hüseyinî

Usûl: Sakîl

Mef'ûlü fâ'ilâtü mef'ûlü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

Ta'n itme zâhid ehl-i gamun sûz u tâbına

Bak bak izâr-ı dilbere bak âb ü tâbına

Bûlbül figânı kesme ki üşkûfte gonçenün

Düzd-i nesîm girmeye tâ câme-h'âbına (164^a)

Makam: Sabâ

Usûl: ---

Bâkî Div. g.512/1-4

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Çıksa eflâke n'ola âteş-i âhum şereri

Çarhdur encüm-i seyyârenün iy mâh yiri

Gözüme âlemi göstermez idüm nergis-vâr
Sahn-ı gülşende alaydum elüme câm-ı zeri
Yel lel lel lel lî yel lî yel lele lâ cânım hey döst yevel
lel lel lî işve-bâz (151^b)

Makam: Sabâ

Usûl: Fer'

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -
Güftârda ol tûtî-i şekker-şikeni gör
Reftârda ol kâmet-i serv-i semeni gör

Hecründe sakın Kaysa kıyâs itme beni sen
İy Leylâ anı gör gam-ı zülfünle beni gör (146^b)

Makam: Uşşâk

Usûl: Sakîl

Bâkî Div. g.295/1-5

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -
Ebr-i bahâr-ı işvedür ebrû degüldür ol
Bârân-ı hüsn riştesidür mû degüldür ol

Geşt itme deşt-i hasreti âhunla BÂKiyâ
Sayd-ı kemend-i âh olur âhû degüldür ol (58^a)

Makam: Beyâtî

Usûl: ---

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Mâ'ilüz kaddine yârün leb-i alıyla bile

Mîveye cân virürüz olsa nihâliyle bile

Vechi var bakmasa mir'ât-ı dil-i uşşâka

Ki görür anda cemâlini celâliyle bile

Cânum yel lel lel lel lel lî yâr leb-i alıyla bile yâr

leb-i alıyla bile (46^a)

Şuara tezkireleri ve güfte mecmualarının taranması sonucu elde edilen veriler aracılığıyla Dîvân Edebiyatı'nın gazel, tahmis, müseddes, kıt'a, muamma, nazîre, türkü, şarkı gibi şekil ve türlerinde şiirler yazdığı tespit edilen İtrî'nin yayına esas olan mecmuada yer alan ve bugüne kadar hiçbir yayına konu olmamış olan şiiri ise şöyledir:

Makam: Hüseyinî

Usûl: Evfer

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

Gönlüm aldun nâz ile iy işve-bâz

Derdüme lutf eyle bârî çâre-sâz

Gûşiş it olmağa dâ'im dil-nüvâz

Nâzenînüm gel kerem kıl itme nâz

Dôstum gel başun için kılma nâz

Ârzû-yı vaslun olmakda füzûn

Artmada sevdâ-yı zülfünle cünûn

Fürkatün kıldı beni zâr ü zebûn

Nâzenînüm gel kerem kıl itme nâz

Murg-ı dil itmekde her dem âh u zâr

Hasretünden oldı bî-sabr u karâr

Eyleme vaslun dirîğ iy gül-'izâr

Nâzenînüm gel kerem kıl itme nâz

Kıl terahhum İTRÎ-i hayrânuna

Görme lâıyk döstum hicrânuna

Bî-vefâlık düşmez aslâ şânuna

Nâzenînüm gel kerem kıl itme nâz (169^b)

SONUÇ

Bu çalışmada, 18. yüzyılda tertip edilen ve Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 1057 numarada *Cönk* adıyla kayıtlı bir güfte mecmuasının tanıtımı yapılarak Türk mûsikî tarihi açısından son derece önem arz eden bir isim olan Buhûrî-zâde Mustafa İtrî'nin bugüne kadar ortaya çıkmamış bazı besteleri ilim âleminin ve saha araştırmacılarının dikkatine sunulmuştur.

Şüphesiz ki geçmiş yüzyılların mûsikî kültürünü günümüze aksettiren güfte mecmuaları üzerine yapılan yahut yapılacak olan çalışmalar, Türk müziğinin mevcut değerinin ortaya çıkarılması hususunda büyük önem arz etmektedir. Titizlikle yapılacak bilimsel çalışmalarla gün ışığına çıkarılacak her güfte mecmuası ihtivâ ettiği mûsikî eserleri, makamları, usûlleri, bestekârları açısından araştırmacılara Türk mûsikîsinin günümüze gelene kadar yüzyıllar içerisinde kaydetmiş olduğu aşamaları ve değişimleri de gösterecektir.

Çalışmaya konu olan mecmua, ait olduğu devrin önemli şair ve bestelerini nakletmesinin yanı sıra repertuarında yer alan 1238 adet bestelenmiş şiir ile tertip edildiği döneme ait diğer güfte mecmuaları arasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca mecmuada sayıları genel olarak 1 ila 15 arasında değişen besteleriyle adına yer verilen 20 adet bestekârın arasından, 184 adet beste ile İtrî'nin ön plana çıkıyor olması da eseri ilginç kılan bir başka noktadır. Bu durum, yazarı hakkında herhangi bir bilgiye sahip olamadığımız mecmuanın İtrî'ye ait olabileceği ihtimalini düşündürmüş olsa da bu hususta kesin yargı ve hükümlere varabilmek için mecmuanın sunduğu veriler yeterli değildir.

Tezkirelerde Buhûrî-zâde Mustafa İtrî'nin pek çok eser bestelediğine dair bilgiler bulunmaktadır. Hatta Es'ad Efendi Atrabü'l-Âsârî'nda İtrî'nin 1000'den fazla eseri bulunduğunu belirtmektedir. 17. yüzyıldan sonra yazılmış pek çok güfte mecmuasında İtrî'nin bestelerinin güftelerini görmek mümkündür elbette. İncelediğimiz mecmua da İtrî'ye ait 184 adet eseri kayıt altına almasının yanında İtrî adına kayıtlı, kaynaklarda henüz yayımlanmamış olan 10 adet beste ve 1 adet şiiri ortaya koymasından da ayrı bir öneme haizdir. Yapılan tarama ve incelemeler neticesinde bu bestelerin Fehîm-i Kadîm'in 2, Bâkî'nin 2 ve Nâbî'nin 1 adet gazeline yapıldığı görülmüş, bunların dışında kalan beş adet güftenin sahibi tespit edilememiştir. Bestelerde; *Evc* (2), *Bûselîk* (2), *Hüseyinî* (2), *Sabâ* (2), *Uşşâk* (1) ve *Beyâtî* (1) makamları kullanılmıştır. İtrî'nin bizzat kendi kaleminden çıkan 1 eserinin de *Hüseyinî* makamında, *Evfer* usûlünde bir şarkı olduğu tespit edilmiştir.

Türk mûsikî tarihinin en önde gelen birkaç simasından biri olan Buhûrî-zâde Mustafa İtrî; cami, tekke ve klâsik mûsikî alanının pek çok formunda eser vermiş nâdir sanatkârlardandır. İtrî'ye ait bestelerin sayısı Rüştü Şardağ'ın çalışmasında verdiği listeye göre üç yüze yakındır. Ayrıca Recep Uslu'nun da bazı güfte mecmualarını inceleyerek kaleme aldığı makalesindeki listeye göre bu sayı 360'ı bulmaktadır. Uslu'nun listesiyle yaptığımız karşılaştırmalar neticesinde, mecmuamızdaki 28 farklı eserin bu listede yer almadığı görülmektedir. Netice olarak güfte mecmualarından edinilen bilgilerden hareketle İtrî'nin bestelediği eserlerin sayısının başka mecmuaların incelenmesiyle artacağı muhakkaktır.

Bu makale ile 18. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen bir güfte mecmuasının tanıtımı yapılmış, İtrî adına kayıtlı bulunan eserlerin alfabetik listesi verilmiş ve yine İtrî'ye ait henüz hiçbir yayına konu olmamış olan eserlerden örnekler sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Acar, Burcu (2020). *Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunođlu Müzesi ve Kütüphanesi'ndeki 13215 Numaralı Güfte Mecmuası ve 14717 Numaralı Şiir Mecmuasının "Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi"ne (MESTAP) Göre Tasnifi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Aras, İsmail (2018). *Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn'dan Es-Seyyid Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı ve Güfte Mecmuası'nın İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi.

Ateş, Atilla (2012). *Tevfik Rıza Yenâl'in Söz ve Saz İsimli Yazma Müzik Eserinin 3. Kitabı Olan Güfteler Bölümünün Günümüz Türkçesine Çevirisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Baran Gündoğdu, Zehra Mine (2019). *Şarkı Mecmuası (Çorum Hasanpaşa Ktp. 19 HK 2253/3) Adlı Eserin Transkripsiyonu ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi.

Berksan, F. Emine (2010). *Hekimbaşı Abdülaziz Efendi'nin Güfte Mecmuası'ndaki Şarkılar*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Çıpan, Mustafa (2012). "Güfte ve Şiir Mecmualarımız Hakkında Bir Değerlendirme: Dervîş Avnî Güfte ve Şiir Mecmuası". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. hzl. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 220.

Çırak, Emine Hilal (2007). *18. Yy.da Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Çoban, İbrahim (2015). *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Anlaşılan Bir Güfte Mecmuasındaki Eserlerin Çeviri Yazımı ve Deđerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Demir, Ayşegül (2019). *Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunođlu Müze ve Kütüphanesi'ndeki İlahi ve Güfte Mecmualarının Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Dikmen, Mustafa Dođan (1994). *Hânende Mecmuası'nın İlk Yedi Makâmının Eserlerinin Güftelerinin Osmanlıcadan Çevirisi ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Doğrusöz, Nilgün (1993). *Hâfız Post Güfte Mecmuası (Türkçe Güfteler)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Duran, Fatma Nur (2019). *Hâşim Bey'in Güfte Mecmû'ası*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Duran, Tolga (2005). *Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum Nr. 759/1'e Kayıtlı Güfte Mecmuasının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Erden, Serçin (2004). *Hasan Gülşenî'nin Güfte Mecmuası ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Gençoğlu, Mehmet Sait Halim (2013). *Süleymaniye Kütüphanesi -Ali Nihat Tarlan- Nr. 81 Künyeli Mecmua-i Güftenin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi.

Güngör, Merve (2019). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmuasının (120b-240a) Mûsikî Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gürsoy Tosun, H. Zehra (2017). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmuasının (1a-120b) Mûsikî Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Hasözdemir, Ali (2011). *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmuada Mûsikî Güfteleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Kaygısız, Ömer Faruk (2019). *Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Güfte Mecmuası: İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi.

Kazancı, Hasan (2017). *19. Yüzyılda Yazıldığı Düşünülen Yazma Bir Mecmuadaki Güfteler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Kılıç, Erdal (2013). *Mecmua-yı Letâif Fî Sandukatı'l-Me'ârif (Metin ve Değerlendirme)*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Konya, Hilal (2013). *XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Vâsif Bey'in Güfte Mecmuasının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Köksal, M. Fatih (2012). "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. hzl. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 411.

Özalp, Mehmet Nazmi (1993). "İtrî'nin Şiirleri", *Mavi Nota* (8): 11.

Öztuna, Yılmaz (1987). *İtrî*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Öztuna, Yılmaz (2000). "Güfte". *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 137.

Öztuna, Yılmaz (2000). "Kâr". *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 182.

Öztuna, Yılmaz (2000). "Nakış". *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 287.

Öztuna, Yılmaz (2000). "Semâî". *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. 418.

Serim, Mehmet Fazıl (2019). *XVIII. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmuasının Mûsikî Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Söylemez, Mehmet (2016). *Türk Musikisinde Hâfız Post*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Sözer, Vural (2005). *Müzik Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Suiçmez, Hüseyin (2013). *19. Yy.ın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler Üzerine Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Şardağ, Rüştü (1992). *Mustafa İtrî Efendi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Tetik Işık, Seher (2013). "İtrî'nin Edebiyattaki Yeri". <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1377467141.pdf> [erişim tarihi: 04.01.2022].

Topal, Burçin (2014). *Gıda-ı Ruh İsimli Güfte Mecmuasının Günümüz Türkçesine Çevirisi ve İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

Uslu, Recep (2001). "Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İncelenme Esasları Üzerine Tespitler". *Müzikte 2000 Sempozyumu*. hzl. Yrd. Doç Dr. Gökten Ay. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. 158-159.

Uslu, Recep (2006). *Müzikoloji ve Kaynakları*. İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.

Uslu, Recep (2013). "İtrî Bestelerinin Listelenmesi Üzerine Bir Deneme". *Mûsikî Dünyamızın Dâvûdu Buhûrîzâde Mustafa İtrî*. ed. Prof. Dr. Mustafa İsmet Uzun. İstanbul: İBB. Kültür A.Ş. Yayınları. 109-139.

Üngör, Etem Ruhi (1981). *Türk Mûsikîsi Güfteler Antoloji*. İstanbul: Eren Yayınları.

Yavaşça, Alâeddin (1992). "Beste". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 5. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. 543.

Yazaroğlu Oruç, Saliha Nur (2019). *Şekl-i Nur Hanım'ın "Mecmû'a-i Makâmât-ı Mûsikî" Adlı Güfte Mecmû'ası*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.